

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษา เรื่อง “ชีวิตการทำงานและสวัสดิการสำหรับมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง” มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงสภาพปัญหาในการทำงานและสวัสดิการสำหรับมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง และลักษณะความต้องการสวัสดิการสังคมในชีวิตการทำงานของมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง เพื่อนำเสนอเป็นแนวทางการจัดสวัสดิการแก่มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง ผลการศึกษา ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง

มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังมีอายุระหว่าง 34-55 ปี ผู้ประกอบอาชีพอิสระ มีอายุมากที่สุด 55 ปี อายุน้อยสุด 34 ปี ผู้ที่เป็นลูกจ้าง อายุมากที่สุด 46 ปี อายุน้อยสุด 36 ปี ผู้ประกอบอาชีพอิสระส่วนใหญ่ 9 ใน 10 จบการศึกษาน้อยกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้ที่เป็นลูกจ้างส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังมีรายได้ต่ำสุดเดือนละ 8,000 บาท ต่อเดือนทั้งผู้ประกอบอาชีพอิสระและผู้ที่เป็นลูกจ้าง รายได้สูงสุดของผู้ประกอบอาชีพอิสระเดือนละ 30,000 บาท ผู้ที่เป็นลูกจ้างเดือนละ 40,000 บาท รายได้เฉลี่ยของผู้ประกอบอาชีพอิสระเดือนละ 13,100 บาท และผู้ที่เป็นลูกจ้างเดือนละ 20,780 บาท มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังมีภูมิลำเนาภาคกลางมากที่สุด รองลงมา คือ ภาคใต้ ภาคอีสาน และภาคเหนือมีจำนวนเท่ากัน มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังที่ประกอบอาชีพอิสระมีบุตรในความอุปการะ 1 คน เป็นบุตรสาวจำนวนมากที่สุด (5 คน) และบุตรชาย (3 คน) และบุตรในความอุปการะ 2 คน เป็นบุตรสาว (2 คน) ผู้ที่เป็นลูกจ้างมีบุตรในความอุปการะ 1 คน บุตรสาว (3 คน) บุตรชาย (4 คน) และบุตรในความอุปการะ 2 คน (3 คน)

ผู้ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนแก่มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังที่ประกอบอาชีพอิสระคือ เพื่อนบ้าน บุคคลในครอบครัว และเพื่อนร่วมงาน/หุ้นส่วน และผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระไม่ได้รับความช่วยเหลือใด ๆ จากสามี/ญาติทางสามีเลย สภาพปัญหาของมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังที่ประกอบอาชีพอิสระประสบปัญหาด้านการเงินมากที่สุด รองลงมา คือ ปัญหาการทำงานและ

การเลี้ยงบุตรจำนวนเท่ากัน และปัญหาส่วนตัว ผู้ที่เป็นลูกจ้างประสบปัญหาด้านการเงินและการทำงานจำนวนเท่ากัน และปัญหาการเลี้ยงบุตรและปัญหาส่วนตัว มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังที่ประกอบอาชีพอิสระเป็นหม้ายมากกว่าลูกจ้าง ไม่มีผู้ประกอบอาชีพอิสระที่หย่ากับสามี แต่ทั้งสองกลุ่มแยกกันอยู่กับสามี

2. การทำงาน

ผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระ ได้แก่ นวดแผนไทย ขายเสื้อผ้า ขายกระเป๋าและรองเท้า ขายของชำ ซักรีดเสื้อผ้าและเลี้ยงเด็ก ขายเนื้อสุกร และรับจ้างทำงานบ้าน มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังเป็นลูกจ้างเอกชน และลูกจ้างหน่วยงานราชการ ผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระส่วนใหญ่ทำงานตั้งแต่ 9 ชั่วโมงขึ้นไป ผู้ที่เป็นลูกจ้างทำงานวันละ 8 ชั่วโมง ปัจจัยที่มีผลต่อการประกอบอาชีพ ได้แก่ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว สถานภาพการสมรส บุคคลผู้ชักนำมาประกอบอาชีพ ผู้ที่เป็นลูกจ้าง ทำงานประจำทั้งหมด ผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระทำงานต่อเนื่อง และทำงานเป็นครั้งคราว

สภาพการทำงานของผู้ประกอบอาชีพอิสระ คือ อากาศร้อนอบอ้าว บริเวณรอบ ๆ มีความสกปรก ทำงานต่อเนื่อง และเป็นครั้งคราว ผู้ที่เป็นลูกจ้างทำงานที่มีลักษณะงานประจำ ผู้ประกอบอาชีพอิสระทำงานมากกว่าวันละ 8 ชั่วโมงและทำงานหนักเพื่อให้ได้รับค่าตอบแทนที่มากตามชั่วโมงทำงาน อาจกล่าวได้ว่าผู้ประกอบอาชีพอิสระไม่ค่อยสนใจในเรื่องสุขภาพตนเองเท่าใดนัก มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังที่เป็นลูกจ้างส่วนใหญ่ ทำงานประมาณวันละ 8 ชั่วโมง ผู้ที่เป็นลูกจ้างมีความสามารถจัดการด้านการทำงานและชีวิตครอบครัวได้ในระดับดี

ผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระ มีเวลาอยู่ใกล้ชิดกับบุตรมากกว่า มารดาที่เป็นลูกจ้าง เพราะในบางครั้งของการประกอบอาชีพ มารดาที่ประกอบอาชีพอิสระอยู่ใกล้ชิดกับบุตร แต่ผู้ที่เป็นลูกจ้างไม่สามารถที่จะอยู่ใกล้ชิดในช่วงเวลาทำงาน หรือนำบุตรมาเลี้ยงดูในระหว่างการทำงานได้

3. สภาพปัญหาในการทำงาน

ผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระประสบปัญหาด้านการทำงาน คือ เงินทุนที่นำมาเพื่อประกอบอาชีพ แหล่งเงินที่ผู้ประกอบอาชีพอิสระนำมาเป็นทุนในการประกอบอาชีพ ได้แก่ การกู้เงินจากเจ้าหนี้ในระบบ และจ่ายดอกเบี้ยในอัตราที่สูง

ผู้ที่เป็นลูกจ้างประสบปัญหา คือ การได้รับการยอมรับให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้า/โอกาสในการตัดสินใจ เพราะสถานภาพเรื่องเพศ ที่หน่วยงานหรือสถานประกอบการไม่ยอมรับเพศหญิงให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้างาน

4. ความต้องการสวัสดิการ

มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังที่ประกอบอาชีพอิสระ และผู้ที่เป็นลูกจ้างต้องการสวัสดิการ คือ บริการรักษาพยาบาลฟรี บริการการศึกษาภาคบังคับจนจบปริญญาตรี หรือ การศึกษาภาคบังคับ (12 ปี) ผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระที่ไม่มีที่อยู่เป็นของตนเองมีความต้องการที่อยู่อาศัยด้วยวิธีเช่า/ซื้อและเงื่อนไขการชำระเงินและระยะเวลาที่นาน และสถานที่นันทนาการ เช่น สถานที่ออกกำลังกายที่สะดวกต่อการเดินทาง และมีความปลอดภัย

5. บริการสังคมที่เข้าถึง

บริการสังคมด้านสาธารณสุขที่มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังผู้ประกอบอาชีพอิสระเข้าถึงบริการสังคมที่รัฐจัดให้ คือ การประกันสุขภาพ จัดบริการสังคมให้กับตนเอง คือ การประกันชีวิต ผู้ที่เป็นลูกจ้างได้รับบริการสังคมที่รัฐจัดให้ คือ การประกันสุขภาพ จัดบริการสังคมให้กับตนเอง คือ การประกันชีวิต และประกันชีวิตหมู่

ผู้ประกอบอาชีพอิสระ เมื่อเจ็บป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ จากการทำงาน จะซื้อยารับประทานเอง หรือรับการรักษาที่สถานบริการใกล้บ้าน เพราะสะดวก และประหยัดเวลา และเป็นผู้จ่ายค่ารักษาพยาบาลเอง แต่ผู้ที่เป็นลูกจ้างจะรับการรักษาจากสถานพยาบาลหรือโรงพยาบาลของเครือข่ายประกันสังคม โดยไม่ต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาล ในกรณีผู้ที่ทำงานของหน่วยงานราชการสามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลคืนได้ทั้งหมด และค่าเล่าเรียนบุตรที่สามารถเบิกคืนได้บางส่วน

บริการด้านนันทนาการที่มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังเข้าถึง คือ การใช้บริการสวนสาธารณะเพื่อออกกำลังกาย และพักผ่อนจากการทำงาน

บริการด้านสาธารณูปโภคที่มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังเข้าถึง คือ ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์

สวัสดิการที่หน่วยงานจัดให้แก่มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังที่เป็นลูกจ้าง คือ สวัสดิการขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด เช่น ห้องน้ำสะอาด น้ำดื่มที่สะอาด อุปกรณ์สำหรับปฐมพยาบาล เบื้องต้น และการตรวจสุขภาพประจำปี

มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังที่ประกอบอาชีพอิสระต้องจัดหาบริการต่าง ๆ ให้แก่ตนเอง เช่น น้ำดื่ม ห้องน้ำสวนสาธารณะที่ต้องจ่ายค่าบริการ อุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้น และการตรวจสุขภาพประจำปี

มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังที่ประกอบอาชีพอิสระได้รับบริการสังคมด้านสุขภาพ คือ การประกันสุขภาพ (30 บาทรักษาทุกโรค) การบริการขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น อสม. กองทุนประกันสังคม ในกรณีที่ส่งเงินสมทบเข้ากองทุนประกันสังคม มาตรา 39 มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังที่เป็นลูกจ้างได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี ได้รับการรักษาด้านทันตกรรม และสามารถเบิกค่ารักษาทันตกรรมคืนได้ รับการรักษาในกรณีที่เกิดอุบัติเหตุในระหว่างการทำงาน และนอกเวลาทำงาน และสามารถเข้ารักษาในกรณีที่เจ็บป่วยในโรงพยาบาลที่เลือกประกันสังคมได้ บริการนันทนาการ มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังที่ประกอบอาชีพอิสระส่วนใหญ่ไม่ค่อยใช้บริการสวนสาธารณะ หรือใช้บริการน้อยกว่า 3 ครั้งต่อสัปดาห์ ใช้บริการสวนสาธารณะเพื่อออกกำลังกาย และพักผ่อน มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังที่เป็นลูกจ้างใช้บริการสวนสาธารณะประมาณ 5 ครั้งต่อสัปดาห์ เพื่อออกกำลังกาย พักผ่อน และร่วมกิจกรรมทางประเพณีและศาสนา

บริการสังคมที่มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังผู้ประกอบการอาชีพอิสระเห็นว่ามีความติดขัด คือ การให้บริการที่ต่อเนื่องและการพัฒนาด้านบริการสังคมให้ดีขึ้นเรื่อยๆ การกระจายบริการสังคมให้ทั่วถึงและครอบคลุมเนื่องด้วยกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระส่วนใหญ่เป็นผู้ย้ายถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังที่เป็นลูกจ้างเห็นว่าติดขัด คือ การปรับปรุงบริการสังคมให้ดีขึ้นเรื่อยๆ และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีความพอใจในระดับดีกับบริการสังคมที่รัฐจัดให้ เช่น การรักษาพยาบาลจากกองทุนประกันสังคมในด้านต่าง ๆ

6. การวางแผนอนาคต

มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังวางแผนอนาคตและทางเลือกสำหรับการทำงานในอนาคตของตนได้อย่างชัดเจน แผนหรือทางเลือกดังกล่าว คือ มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังที่ประกอบอาชีพอิสระ วางแผนที่จะประกอบอาชีพอิสระต่อไป และต้องการได้รับการสนับสนุนหรือช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนมากยิ่งขึ้น ด้านการทำงาน สิ่งที่ต้องการเพื่อสนับสนุนในการ

ทำงาน คือ การสนับสนุนด้านทุนเพื่อนำมาใช้ในการประกอบอาชีพ การสนับสนุนด้านสถานที่/ทำเลที่ตั้งเพื่อการค้าขาย การได้รับการคุ้มครองด้านความมั่นคงในการประกอบอาชีพ และความปลอดภัยในสถานที่ทำงานที่เป็นส่วนหนึ่งของการรักษาสภาพแวดล้อม ที่จะต้องร่วมมือกันระหว่างสถานประกอบการและรัฐ ดังนั้นรัฐควรอำนวยความสะดวกสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น ในสถานที่ประกอบการของผู้ประกอบอาชีพอิสระควรมีการกำจัดสิ่งปฏิกูลทุก ๆ วัน ผู้ประกอบอาชีพอิสระต้องทำงานที่ต่อเนื่องและลักษณะงานที่ทำนั้น ๆ ยาวนานชั่วโงม มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังเป็นลูกจ้าง วางแผนด้านการทำงานว่า อยากทำงานต่อไปเรื่อย ๆ จนเกษียณอายุงาน หรือหยุดทำงานเมื่อบุตรจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีและมีงานทำ และอยากประกอบอาชีพอิสระเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อให้มีรายได้เพื่อนำมาใช้จ่าย บางกรณี คาดหวัง ต่อการทำงานว่า ถ้าทำงานในสายงานแล้วประสบความสำเร็จในระดับหัวหน้างาน มีความหวังว่าจะทำงานต่อไปจนเกษียณอายุการทำงานเพราะภูมิใจต่อการทำงาน

7. ข้อเสนอแนะของมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง

ข้อเสนอแนะเพื่อส่งเสริมชีวิตการทำงานและสวัสดิการ คือ สวัสดิการที่รัฐจัดให้กับบุตร ควรสนับสนุนด้านการศึกษาภาคบังคับในระดับปริญญาตรี ด้านสาธารณสุขควรส่งเสริมบริการด้านตรวจสุขภาพประจำปี การรักษาพยาบาลที่รัฐจัดให้ควรทั่วถึง ครอบคลุม เพียงพอ และมีมาตรฐาน ด้านนันทนาการควรส่งเสริมให้ออกกำลังกายภายในโรงเรียน บริเวณสวนสาธารณะ สนับสนุนด้านดนตรีไทยแก่นักเรียน ด้านสาธารณูปโภคควรส่งเสริมและพัฒนาให้ต่อเนื่องและก้าวหน้าให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ

8. ข้อสังเกตของมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง

จากผลการศึกษาเบื้องต้น ผู้ศึกษามีข้อสังเกตเกี่ยวกับการทำงานและสวัสดิการสำหรับมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังดังต่อไปนี้ คือ มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังเหล่านี้ มีความต้องการเข้าสู่ตลาดแรงงาน และต้องการงานเพื่อให้ได้รับค่าตอบแทนจากการทำงานนั้น ๆ เนื่องด้วยภาระความรับผิดชอบต่อบุตร ที่ต้องรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายของบุตร ในฐานะความเป็นแม่ ที่ต้องทำหน้าที่เลี้ยงดูบุตรของตน ทั้งให้การศึกษา การเลี้ยงดู และขัดเกลาลูกเพื่อสู่สังคมต่อไป การเลี้ยงดูบุตรของมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังค่อนข้างมีความพยายามสูงอย่างมากต่อการชดเชย

สิ่งที่บุตรขาดไป ซึ่งหมายถึงบิดาเด็ก สตรีส่วนหนึ่งที่เป็นหม้ายเนื่องด้วยสามีเสียชีวิต บุคคลกลุ่มนี้ เป็นผู้ที่ได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากบุคคลในครอบครัว เพื่อนร่วมงาน เพื่อนบ้าน และ อดีตสามี/หรือญาติทางสามี ที่ให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน ทรัพย์สิน และการเลี้ยงดูบุตร

เกณฑ์การประเมินคุณภาพชีวิตการทำงานและบริการสังคมที่รัฐจัดให้แก่มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังนั้น จากท่าที ทศนะคติและน้ำเสียงของมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง สรุปได้ว่า มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังผู้ประกอบการอาชีพอิสระส่วนใหญ่สนใจคำตอบแทนที่ที่ได้รับจากการทำงานเป็นอย่างมาก โอกาสที่จะได้รับคำตอบแทนที่จากการทำงานมาก และทำงานหนัก จำนวน ชั่วโมงทำงานมากด้วย มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังแทบทุกคนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับเรื่องงาน สิ่งที่น่าสนใจคือ การมีรายได้มากขึ้นซึ่งต้องทำงานมากขึ้น แทบไม่มีเวลาจะดูแลสุขภาพตนเอง มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังที่เป็นลูกจ้างนั้นมีความสนใจต่อเรื่องงานพอ ๆ เท่ากับคำตอบแทนที่ที่ได้รับจากการทำงาน เพื่อนร่วมงานที่ดี มีความเอื้ออาทร แสดงความเป็นมิตรด้วย เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่เป็นลูกจ้างต้องการทำงานกับหน่วยงานต่อไปจนเกษียณอายุงาน

9. ความคิดเห็นของมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง

ผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระแสดงความคิดเห็น คือ ต้องการให้รัฐจัดบริการสาธารณสุข ทั้งแก่ตนเองและบุตรลักษณะการให้เปล่า โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย จัดการศึกษาภาคบังคับแก่บุตร ระยะเวลา 12 ปี จัดหาที่อยู่อาศัยให้เพียงพอแก่ความต้องการ และภาครัฐให้ความช่วยเหลือด้านทุนที่นำมาประกอบอาชีพ

ผู้ที่เป็นลูกจ้างแสดงความคิดเห็น คือ ต้องการให้รัฐพัฒนาบริการสาธารณสุขให้ดีขึ้น และบริการที่สะดวก รวดเร็ว และประหยัด จัดการศึกษาภาคบังคับแก่บุตรระยะเวลา 12 ปี จัดกิจกรรมนันทนาการเสริมแก่บุตร และจัดบริการสาธารณสุขภาคที่ต่อเนื่องและพัฒนาให้ดีขึ้น ๆ

อภิปรายผล

1. ความเหลื่อมล้ำ/ความไม่เท่าเทียมกันของมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง

ผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระได้รับบริการประกันสุขภาพ (30 บาทรักษาทุกโรค) ในกรณีเจ็บป่วย หรือทุพพลภาพ ประสบอันตราย ผู้ประกอบอาชีพอิสระต้องจัดหาบริการต่าง ๆ ให้แก่ตนเอง

ผู้ที่เป็นลูกจ้างได้รับการความช่วยเหลือในกรณีที่ลูกจ้างออกจากงาน หรือตาย หรือในกรณีอื่น ๆ จากกองทุนสงเคราะห์ลูกจ้าง หรือกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ ได้รับเงินทดแทนตามพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537 ในกรณีที่ลูกจ้างประสบอันตราย เจ็บป่วย หรือสูญหาย เนื่องจากสาเหตุจากการทำงานให้แก่นายจ้างหรือสถานประกอบการ และได้รับการสงเคราะห์เมื่อประสบอันตราย เจ็บป่วย ทุพพลภาพ หรือตายเนื่องจากไม่ใช่จากการทำงาน คลอดบุตร ชราภาพ ว่างงาน ทัศนกรรม และการสงเคราะห์บุตร จากกองทุนประกันสังคม ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ในด้านการพัฒนาฝีมือแรงงาน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545 ที่กำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้นายจ้าง หรือสถานประกอบการดำเนินการฝึกอบรมบุคคลวัยทำงาน เพื่อให้มีฝีมือในการทำงาน และยกระดับฝีมือในการทำงาน และได้รับความช่วยเหลือจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงานในด้านการฝึกอบรมต่าง ๆ ล้วนเป็นโอกาสในการพัฒนาฝีมือด้านการทำงานของผู้ที่เป็นลูกจ้าง และได้รับบริการประกันสุขภาพ (30 บาทรักษาทุกโรค)

ผู้ประกอบอาชีพอิสระต้องจัดหาสวัสดิการและความปลอดภัยให้แก่ตนเอง แต่ผู้ที่เป็นลูกจ้างได้รับสวัสดิการและความปลอดภัยจากหน่วยงาน/สถานประกอบการ

บริการพื้นฐานเหล่านี้ ล้วนเป็นความมั่นคงของมนุษย์ที่จะต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนามนุษย์ เพื่อสร้างความปลอดภัย ความอยู่ดีกินดี ซึ่งเป็นเรื่องของสวัสดิภาพของมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง

2. ทางเลือกใหม่/โอกาสของมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง

โอกาสของผู้ประกอบอาชีพอิสระ คือ มีความยืดหยุ่นเรื่องเวลา ทั้งการประกอบอาชีพ และการเลี้ยงบุตร มีเวลาใกล้ชิดบุตรและใช้เวลาระหว่างการประกอบอาชีพอบรมและสั่งสอนบุตร

ได้ด้วยดี หรือให้เพื่อนบ้านช่วยเลี้ยงดูบุตร และเวลาในการทำงานต่อวันที่มีมากกว่า 9 ชั่วโมง ทำให้มีเวลาพักผ่อนไม่เพียงพอ

โอกาสของผู้ที่เป็นลูกจ้าง คือ ความยืดหยุ่นระหว่างการทำงานและการเลี้ยงดูบุตรมีน้อย เพราะในระหว่างการทำงานไม่สามารถที่จะนำบุตรมาเลี้ยงดูได้ แต่ความสัมพันธ์ในชีวิตด้านการทำงาน การเลี้ยงดูบุตรค่อนข้างที่จะสมดุล เพราะเวลาทำงานประมาณวันละ 8 ชั่วโมงสามารถจัดการทั้งชีวิตส่วนตัว การทำงาน และการเลี้ยงดูบุตรได้ในระดับดี

3. วิธีการเลี้ยงบุตรของมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง

รูปแบบ/วิถีเลี้ยงบุตรของมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง คือ ใช้ความรู้สึกส่วนตัวที่มีต่อบิดาของบุตรอบรมสั่งสอนบุตร เช่น แนะนำ/สอนให้บุตรไม่ให้กระทำต่อผู้หญิงเหมือนที่มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังได้รับมา

พัฒนาการของบุตร/การเจริญเติบโตของบุตรที่มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังให้แก่บุตรคือ อบรมสั่งสอนแต่สิ่งที่ดี ๆ และไม่บอกกล่าวให้เด็กเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่ดีของอดีตสามี เพื่อให้บุตรได้รับแต่สิ่งที่ดี ๆ

รูปแบบ/วิถีเลี้ยงบุตร ล้วนแต่ส่งผลการเจริญเติบโตของบุตร และวิธีการเลี้ยงบุตรของมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง เป็นส่วนหนึ่งของการขัดเกลาทางสังคม ด้วยการให้การอบรม การเรียนรู้ ถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ประเพณีและชีวิตความเป็นอยู่ สร้างบุคลิกภาพ ระบบวิถีชีวิตให้คุณค่าของสิ่งต่าง ๆ สถาบัน บุคลิกและพฤติกรรมที่แสดงออกมาของบุคคล

4. การสนับสนุนทางสังคมและการสร้างเครือข่ายมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง

การสนับสนุนทางสังคมและการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบอาชีพอิสระ คือ บุคคลในครอบครัว ญาติ ผู้ใกล้ชิด หุ้นส่วน และเจ้าหน้าที่นอกระบบ ที่ให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน คือ การให้นำเงินมาใช้ก่อนแล้วนำมาคืนทีหลัง การให้เปล่า การให้กู้และใช้คืนพร้อมดอกเบี้ย การให้ความช่วยเหลืออื่น ๆ เช่น การให้คำปรึกษาแนะนำ ปรับทุกข์ และช่วยเลี้ยงดูบุตร การให้สิ่งของเครื่องใช้ เครือข่ายทางสังคมกับบุคคลในครอบครัวมีความหนาแน่นสูง เพราะได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลกลุ่มนี้เป็นหลัก

ผู้ที่เป็นลูกจ้าง ได้รับการสนับสนุนและการสร้างเครือข่ายทางสังคม จากบุคคลในครอบครัว ญาติ ผู้ใกล้ชิด เพื่อนร่วมงาน สถานประกอบการ และญาติทางสามี/อดีตสามี ที่ให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน โดยการให้เปล่า ให้ความช่วยเหลือเลี้ยงบุตร และให้ความช่วยเหลือปรับทุกข์ เครือข่ายทางสังคมกับเพื่อนร่วมงานมีความหนาแน่นสูง เพราะมีการทำงานร่วมกันและมีกิจกรรมและการปฏิสัมพันธ์ในอัตราความถี่สูง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานและสวัสดิการสำหรับมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง ดังนี้

ภาครัฐ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1. ควรประสานงานและผลักดันให้หน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และประชาชน โดยเฉพาะองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายและส่งเสริมการจัดสวัสดิการแก่มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง
2. ควรส่งเสริมการจัดบริการสวัสดิการในรูปแบบต่าง ๆ แก่มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง ที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน เนื่องจากคุณภาพชีวิตของสตรีแยกไม่ออกจากคุณภาพชีวิตของมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังต้องทำหน้าที่เลี้ยงดูบุตรของตน เช่น การเสริมสวัสดิการด้านกองทุนให้มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง กองทุนด้านความมั่นคงในชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ และปรับปรุงเงื่อนไขของกองทุนให้ตอบสนองปัญหาและความต้องการที่แท้จริง และการให้เงินช่วยเหลืออย่างเพียงพอ เท่าทันกับความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้น
3. ควรส่งเสริมการจัดบริการพื้นฐานสำหรับมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง โดยส่งเสริมการจัดสวัสดิการทางเลือกสำหรับมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังให้ที่ครอบคลุมอย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง และเป็นธรรม โดยคำนึงถึงความต้องการของมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังในด้านต่าง ๆ เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจสังคม สุขภาวะ การฝึกอาชีพ เป็นต้น
4. ควรร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทางกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา สังคม และอาชีพแก่มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง

กระทรวงแรงงาน

1. ควรส่งเสริมประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ องค์กรพัฒนาเอกชนสนับสนุนการฝึกอาชีพแก่มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังที่สอดคล้องกับเงื่อนไขการทำงานและการดูแลบุตรซึ่งอาจจะไม่สามารถจัดในวันและเวลาราชการได้
2. ควรประสานงานและผลักดันการสร้างอาชีพใหม่ ๆ ให้แก่มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง

องค์กรพัฒนาเอกชน

1. ควรร่วมมือกับภาครัฐเพื่อช่วยเหลือและสนับสนุนด้านการทำงาน การฝึกอาชีพ ส่งเสริมการทำงานและสวัสดิการแก่มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง
2. ควรส่งเสริมการจัดสวัสดิการ และสนับสนุนบริการสังคมด้านการศึกษาและสาธารณสุขแก่มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง

มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง

1. ควรศึกษาวิถีทางจิตวิทยาเพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของตนเอง และการเลี้ยงบุตรให้มองโลกในแง่ดี ให้ลูกมีเหตุผล มีความสุข ไม่ให้ยึดติดวัตถุ และไม่เรียกร้องเกินความจำเป็น
2. ควรช่วยเหลือตนเองในด้านต่าง ๆ ก่อน หากเกินกำลังความสามารถอาจขอรับความช่วยเหลือจากบุคคลใกล้ชิด ๆ หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน
3. ควรร่วมมือสร้างเครือข่ายมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังและผลักดันหน่วยงานภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อจัดส่งเสริมสวัสดิการสำหรับมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง
4. ควรสร้างสมดุลระหว่างการทำงานกับการดูแลบุตรเพื่อไม่ให้บกพร่องด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งอาจความรับผิดชอบสำคัญของมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังทุกคน

บุคคลในครอบครัว/ผู้ใกล้ชิด/เพื่อนร่วมงาน

1. ควรให้ความช่วยเหลือพื้นฐานแก่มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง เช่น การให้สิ่งของ หรือการให้คำปรึกษาแนะนำ และช่วยเหลือการเลี้ยงบุตร
2. ควรให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ที่มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังเข้าไม่ถึงทรัพยากรในรูปแบบให้เปล่า และมีส่วนร่วมสนับสนุนกองทุนสวัสดิการมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังในชุมชน

นายจ้าง/สถานประกอบการ

1. ควรสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง และสวัสดิการ
 อย่างเป็นธรรม ต่อเนื่อง และไม่หลีกเลี่ยงการจ้างงานเพราะความเป็นมารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง
 ให้โอกาสในการเลื่อนตำแหน่ง และความเสมอภาคในการทำงานแก่มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง
 แต่ที่สำคัญ คือ มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังควรรับผิดชอบงานในหน้าที่อย่างดีที่สุดเพื่อประโยชน์
 ของตนเองและองค์กร

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป

1. ประเด็นที่น่าสนใจศึกษาวิจัยต่อไป ได้แก่ ความเป็นไปได้ในการสร้างเครือข่ายและ
 การสนับสนุนทางสังคมแก่มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพัง เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือในการช่วยเหลือ
 การทำงานและสวัสดิการในบริบทของแรงงานสตรี

2. ควรสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อนำมาสร้างนโยบายการจัดบริการ
 สวัสดิการทางสังคมเพื่อให้สามารถเข้าถึงปัญหาความต้องการที่เป็นจริง สามารถจัดบริการได้
 ครอบคลุม เช่น มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังที่ลำบากหรือด้อยโอกาส และควรส่งเสริมงานวิจัยด้าน
 มารดาเลี้ยงบุตรตามลำพังให้สามารถเชื่อมโยงไปสู่ระดับนโยบายได้